

Sygn. akt II CSK 616/15

POSTANOWIENIE

Dnia 17 marca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Karol Weitz

w sprawie z wniosku S. P.
przy uczestnictwie J. P.
o stwierdzenie nabycia spadku,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 17 marca 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy
od postanowienia Sądu Okręgowego w S.
z dnia 22 kwietnia 2015 r., sygn. akt I Ca [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być wobec tego osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W niniejszej sprawie nie zachodzą przesłanki przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej od postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 22 kwietnia 2015 r. W skardze kasacyjnej powołano się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego oraz na istnienie potrzeby wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Zgodnie z utrwalonym poglądem Sądu Najwyższego przedstawienie okoliczności, uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na występujące w sprawie istotne zagadnienie prawne, polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej (por. postanowienia z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151). Problemy sformułowane w skardze kasacyjnej nie odpowiadają tej przesłance.

Pierwszy z nich został oparty na pytaniu o stopień zaburzeń czynności psychicznych testatora, który uzasadnia zastosowanie art. 945 § 1 k.c. Kwestia ta była już przedmiotem licznych wypowiedzi w orzecznictwie, interpretujących go jednak w sposób kazuistyczny, z odniesieniem do konkretnych okoliczności rozpoznawanych spraw. Wniosek ten wynika przy tym z samej konstrukcji tego przepisu, który – tak jak inne regulacje wad oświadczenia woli w prawie cywilnym –

skupia się na okolicznościach towarzyszących złożeniu konkretnego oświadczenia i przyjęciu, że nie zostało ono wyrażone w sposób dostatecznie wolny lub świadomy. Pytanie o częściowy lub całkowity charakter tej niemożności ma znaczenie drugorzędne, kluczową bowiem rolę odgrywa stwierdzenie, że dane oświadczenie zostało złożone w warunkach, które nie pozwalają uznać go za wyraz rzeczywistej woli testatora. W konsekwencji, problem wskazany w skardze nie mógłby stanowić podstawy do wyrażenia przez Sąd Najwyższy bardziej ogólnego poglądu, który mógłby w istotnym stopniu przyczynić się do rozwoju prawa.

Z podobnych względów za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przemawia także problem zakresu działania przez sąd z urzędu w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. Kwestia ta z istoty wiąże się z dyskrecyjną decyzją sądu, podejmowaną na gruncie stanu konkretnej sprawy. Z tego powodu trudno wskazać w jej ramach problemy, które pozwalałyby na sformułowanie uniwersalnego poglądu, odpowiadającego przesłance istotnego zagadnienia prawnego w opisanym wyżej rozumieniu.

Wbrew twierdzeniom zawartym w skardze, w stosunku do art. 945 k.c. nie została spełniona także przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. Rozbieżność pomiędzy wskazanymi orzeczeniami ma jedynie pozorny charakter. Po pierwsze, inaczej niż wskazano w skardze, tylko jedna z tych wypowiedzi pochodzi od Sądu Najwyższego (postanowienie z dnia 21 kwietnia 2004 r., III CK 523/02, nie publ.), pozostałe dwie natomiast są orzeczeniami sądów okręgowych. Sformułowanie tych stanowisk przez sądy różnego szczebla wyklucza miarodajne ustalenie, by na tle art. 945 § 1 k.c. w orzecznictwie istniała zgodność lub rozbieżność poglądów. Po drugie, inaczej niż stwierdzono w skardze, wśród prezentowanych wypowiedzi brak stanowisk, które jednoznacznie wskazywałyby na konieczność przyjęcia, że wada oświadczenia woli ujęta w art. 945 § 1 k.c. może wystąpić tylko w razie pełnego braku świadomości lub swobody testatora. Stanowisko takie zostało wprawdzie sformułowane w powołanym orzecznictwie, autor skargi kasacyjnej nie dostrzegł jednak jego kontekstu. W orzeczeniach powołanych przez skarżącego Sąd Najwyższy odnosił się do innych potencjalnych przyczyn ograniczenia swobody i świadomości niż zaburzenia psychiczne – oceniając wpływ sugerowania treści rozrządzeń testamentowych przez osoby trzecie i dochodząc do wniosku, że

nie doprowadziły one do wyłączenia swobody decyzji testatora. Sytuacja ta wykazuje na tyle dużą specyfikę, że wyrażony na jej gruncie pogląd nie może świadczyć o istnieniu w orzecznictwie głębszych rozbieżności, wykraczających poza ramy poszczególnych spraw.

Z tych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O kosztach postępowania Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3, art. 98 § 3 oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 13 § 2, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.